

О.І. БІЛАШКО,

начальник управління ветеринарної медицини в Менському районі Чернігівської області

РОЛЬ ДОМАШНІХ НЕПРОДУКТИВНИХ І ДИКИХ ТВАРИН У ЗРОСТАННІ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА СКАЗ

Боротьба зі сказом залишається однією з найскладніших проблем і може бути вирішена лише спільними зусиллями адміністративно-господарських служб, органів державної ветеринарної та гуманної медицини, спрямованими на впорядкування утримання свійських тварин, насамперед собак і котів, своєчасну їх вакцинацію, відловлювання бездомних тварин, регуляцію популяції диких м'ясоїдних у природних умовах.

Важливою складовою проблеми контролю сказу є специфічна профілактика, особливо серед диких тварин, індивідуальне застосування вакцин щодо яких неможливе. Досвід, накопичений за час упровадження пероральної імунізації, свідчить про її ефективність у викоріненні цього небезпечного захворювання навіть в умовах росту популяції диких тварин, якщо проводиться системна їх вакцинація впродовж кількох років.

У Менському районі пік епізоотії сказу припав на 2006–2007 рр., коли

Таблиця – Знищення безпритульних і хижих тварин (2006–2012 рр.)

Знищено тварин	Роки						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Безпритульних собак, котів	238	139	405	320	230	333	335
Хижих тварин	203	83	136	170	190	239	69
Усього	441	222	541	490	420	572	404

різко зросла чисельність хворих на сказ тварин (див. рисунок).

Із цього часу чітко простежується взаємозалежність між кількістю хворих на сказ диких тварин і тварин інших видів.

Основними джерелом поширення захворювання є червона лисиця. У неї дуже чітко виражені синантропізм, екологічні зв'язки з хижакими різних видів щодо кормових можливостей і місць заселення. Особливо ці зв'язки часті між лисицями, енотоподібними й бродячими собаками, борсуками та котами.

Зменшення випадків захворюваності диких тварин на сказ у 2008–2012 рр. безпосередньо пов'язане з проведенням пероральної імунізації

у 2006–2008, 2010 рр. На показники також суттєво вплинуло знищення безпритульних і хижих тварин (лисиць, вовків, енотів) працівниками УТМР, ТОВ ПВХ «Пласт» (див. таблицю).

Ситуація, що склалася внаслідок поширення сказу серед диких м'ясоїдних, сприяє залученню в епізоотичний процес свійських тварин, передусім собак і котів, що особливо непокоїть. З одного боку, ріст популяції безпритульних тварин, скупчення їх у великій кількості на околицях населених пунктів і смітниках, а з іншого – процес синантропізації диких м'ясоїдних тварин внаслідок доступності корму в таких місцях робить неминучим контакт зазначених тварин і можливість інфікування.

У зв'язку з цим виникає проблема щодо організації заходів боротьби з безпритульними собаками й котами та дикими м'ясоїдними тваринами шляхом скорочення популяції. У районі епізоотію сказу серед домашніх тварин ускладнюють також безвідповідальність пересічних громадян та голів сільських і селищних рад у виконанні «Правил утримання собак, котів у населених пунктах».

У боротьбі зі сказом необхідно вести об'єктивний облік лисиць, підтримувати нормативну їх щільність упродовж року та здійснювати обов'язкове дворазове щеплення всіх диких тварин пероральною антирабічною вакциною в I та IV кварталах протягом 6–8 років. Важливою є також своєчасна вакцинація проти сказу домашніх собак і котів. ☉

